

2. KLASICIZMUS V SLOVENSKEJ LITERATÚRE

Po skončení napoleonských vojen sa spomalil rozvoj kapitalizmu v Uhorsku. Nastúpila vláda tuhého centralizmu a absolutizmu. Každé slobodomyselnejšie hnutie bolo úradmi bezohľadne potláčané. Národné hnutia v mnohonárodnej monarchii však silneli i napriek reakčnému rakúskemu absolutizmu (na čele s predsedom vlády Metternichom).

Národné hnutie na Slovensku sa ocitlo vo veľmi ťažkej a nepriaznivej situácii (hospodárske zaostávanie, národnostný útlak, nejednotnosť v otázke národného jazyka – katolícka časť národných buditeľov písala v bernolákovčine a evanjelická časť v biblickej češtine).

Z jazykovej stránky pokračoval rozvoj literatúry v oboch spisovných jazykoch: v bernolákovčine (J. Hollý) i v češtine (J. Kollár). Hlavnými predstaviteľmi vedy a literatúry v tomto období boli: historik PAVEL JOZEF ŠAFÁRIK, básnici JÁN HOLLÝ, JÁN KOLLÁR a dramatik JÁN CHALUPKA.

V literatúre (v poézii) sa uplatňovali antické formy veršovania (eposy, selanky, ódy, elégie, epigramy, elegické distichon) a štylistické prostriedky klasicizmu. Preto nazývame toto obdobie obdobím klasicizmu v slovenskej literatúre.

Spisovatelia novej generácie sa usilovali vytvoriť novú ideológiu, o ktorú by sa mohlo národné hnutie oprieť. Takúto oporu videli v slovanskej vzájomnosti a v dávnej minulosti (veľkomoravská a cyrilometodská tradícia). Myšlienku slovanskej vzájomnosti rozpracoval Ján Kollár. Zdôraznil spolupatričnosť slovanských národov, pričom dôraz kládol najmä na kultúrnu a literárnu spoluprácu.

Veľkou oporou národného hnutia bolo vedecké dielo Pavla Jozefa Šafárika (1795–1861), rodáka z Gemera. Ako profesor a riaditeľ srbského gymnázia v Novom Sade napísal *Dejiny slovanskej reči a literatúry* (vyšlo v nemčine r. 1826). V tomto spise chcel Šafárik dokázať európskemu svetu, že Slovania sa zúčastňovali na budovaní európskej kultúry od najstarších čias, že mali ako jedni z prvých svoje písomníctvo. Keď sa Šafárik dostal do Prahy, začal písať vedecké diela po česky. Hlavným jeho dielom sú *Slovanské starožitnosti* (1837). V nich vylíčil dejiny Slovanov od najstarších čias do prijatia kresťanstva. Slovanské starožitnosti boli preložené do mnohých jazykov a získali Šafárikovi slávu v celom učennom svete.

Šafárik bol aj významný jazykovedec, slavista. Zaoberal sa najmä staroslovienskym jazykom, okrem iného dokázal, že hlaholské písmo je staršie ako cyrilské. Venoval sa aj básnickej tvorbe. Do literatúry vniesol nové prvky – uvedomil si význam ľudovej slovesnosti pre rozvoj literatúry, bol za poéziu, v ktorej básnik vyjadruje osobné presvedčenie a cítenie.

V 30-tych rokoch 19. storočia sa začína aj rozvoj slovenského divadelníctva. V r. 1830 založil Gašpar Fejérpataky-Belopotocký v Liptovskom Mikuláši prvú slovenskú ochotnícku skupinu. Najúspešnejším autorom divadelných hier bol Ján Chalupka.

tuhý

- itt: erős, könyörtelen, kemény

absolutizmus

- önkényuralom, abszolútizmus

slobodomyselný

- szabadelvű, liberális

bezohľadne

- kíméletlenül, tekintet nélkül

nepriaznivý

- kedvezőtlen

uplatniť sa

- itt: érvényesül

opora

- itt: támasz

slovanská vzájomnosť

- szláv kölcsönösség

spolupatričnosť (kniž.)

- összetartozás, együvé tartozás

písomníctvo (kniž.)

= irodalom, írókészség (szóhasználat)

starožitnosť

- hajdani, régi, ősrégi dolog; régiség

vylíčiť

- itt: ábrázol, ecsetel

okrem iného

- többek közt

divadelníctvo

= színházi művészet

ochotnícka skupina

- (színházi) műkedvelő egyesület